

Απόσπασμα από

Ρόκος, Δ., "Πολιτικές Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Από τις Θεωρίες στην Πράξη", HELECO '05, 3-6 Φεβρουαρίου 2005, Εκθεσιακό Κέντρο HELEXPO, Αθήνα.

Ας δούμε από μια αξιόπιστη διεθνώς πηγή και συγκεκριμένα με βάση τα στοιχεία του Human Development Report Office (U.N.D.P. 1999) μια εικόνα ενδεικτική της "ανάπτυξης" σε πλανητικό επίπεδο (πέντε χρόνια μετά την απογείωση της "βιώσιμης" ανάπτυξης στο Ρίο), αλλά και της φύσης και της ποιότητάς της (Δ. Ρόκος, "Θεμελιώδεις προϋποθέσεις για ένα σχέδιο Αξιοβίωτης Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης. Η περίπτωση μιας Ελληνικής Περιφέρειας. Από τη θεωρία στην πράξη", 2000). Συγκεκριμένα το 1997:

- (α) το πλουσιότερο 20% του πληθυσμού της γης, μοιραζόταν το 86% του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (Α.Ε.Π.), το μέσων εισοδημάτων 60% μοιραζόταν το 13%, ενώ το φτωχότερο 20% μοιραζόταν μόλις το 1% του παγκόσμιου Α.Ε.Π.,
- (β) το πλουσιότερο 20% μοιραζόταν το 82% των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών, το μέσων εισοδημάτων 60% μοιραζόταν το 17% και το φτωχότερο 20% μόλις το 1%,
- (γ) το πλουσιότερο 20% μοιραζόταν το 68% των άμεσων ξένων επενδύσεων, το μέσων εισοδημάτων 60% το 31% και το φτωχότερο 20% μόλις το 1%,
- (δ) το πλουσιότερο 20% διέθετε το 93,3% των χρηστών του διαδικτύου, το μέσων εισοδημάτων 60% διέθετε το 6,5% και το φτωχότερο 20% διέθετε μόλις το 0,2%,
- (ε) οι χώρες του Ο.Ε.С.Д. με το 19% του παγκόσμιου πληθυσμού της γης είχαν το 71% του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, το 58% των άμεσων ξένων επενδύσεων και το 91% του συνόλου των χρηστών του διαδικτύου.

Ακόμη, οι διακόσιοι πλουσιότεροι άνθρωποι του πλανήτη υπερδιπλασίασαν την καθαρή αξία των περιουσιών τους στα τέσσερα χρόνια ως το 1998 φθάνοντάς την σε περισσότερα από 1 τρις δολάρια, περισσότερα δηλαδή απ' όσα κατέχει το 41% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ οι τρεις μεγαλύτεροι δισεκατομμυριούχοι είχαν ενεργητικό μεγαλύτερο από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν όλων των ελάχιστα αναπτυγμένων χωρών και των 600 εκατομμυρίων κατοίκων τους.

Παρά την πρόοδο που επιτεύχθηκε τον εικοστό αιώνα και η οποία εκτιμάται από την Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη του 1999 του U.N.D.P. ως τεράστια, η φτώχεια και η κοινωνική ανισότητα εξακολουθούν να βρίσκονται παντού, τόσο στις «αναπτυσσόμενες» όσο και στις «αναπτυγμένες» χώρες. Συγκεκριμένα:

- (α) στις «αναπτυσσόμενες» χώρες, με τρομακτικές και στο εσωτερικό τους ανισότητες σε περιφερειακό και πολιτικό επίπεδο αλλά και μεταξύ ανδρών και γυναικών,
 - περισσότεροι από το ένα τέταρτο των 4.5 δις κατοίκων τους εξακολουθούν να μη έχουν πρόσβαση στη γνώση και στις ελάχιστες ατομικές και δημόσιες υπηρεσίες, το δε προσδόκιμο της ζωής τους δεν ξεπερνά τα 40 χρόνια,
 - περίπου 1.3 δις του πληθυσμού τους δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό,
 - περίπου 840 εκατομμύρια άνθρωπων υποσιτίζονται,
 - ένα στα επτά παιδιά δεν αποκτά ούτε τη στοιχειώδη εκπαίδευση κλπ.
- (β) στις βιομηχανικές ή αλλιώς «αναπτυγμένες» χώρες απ' την άλλη μεριά, και πάλι με σημαντικότερες εσωτερικές ταξικές και περιφερειακές ανισότητες, ένας στους οκτώ κατοίκους ακόμη και των πλουσιότερων χωρών του κόσμου επηρεάζεται από κάποια από τα στοιχεία της ανθρώπινης φτώχειας, όπως η μακροχρόνια ανεργία, ένα εισόδημα κάτω από το όριο φτώχειας, η μη δυνατότητα να διαβάσουν και να γράφουν, το μέγιστο δυνατό όριο ζωής τους να είναι τα 60 χρόνια.

Αλλά και το 1998 με βάση τα στοιχεία του Human Development Report Office (U.N.D.P. 2001):

- (α) το πλουσιότερο 1% του πληθυσμού της γης είχε ετήσιο εισόδημα όσο και το φτωχότερο 57%,
- (β) καθημερινά 30.000 παιδιά πέθαιναν από ασθένειες που μπορούσαν να είχαν αντιμετωπιστεί,
- (γ) 968 εκατ. άνθρωποι στις αναπτυσσόμενες χώρες δεν είχαν πρόσβαση σε "βελτιωμένες υδατικές πηγές" (improved water sources),
- (δ) 2,4 δις άνθρωποι στις αναπτυσσόμενες χώρες δεν είχαν πρόσβαση σε βασικές συνθήκες υγιεινής,
- (ε) 163 εκατ. παιδιά στις αναπτυσσόμενες χώρες ηλικίας κάτω των πέντε ετών ζύγιζαν λιγότερο από το κανονικό, ενώ 11 εκατ. παιδιά ηλικίας κάτω των πέντε ετών πέθαιναν ετησίως από αίτια που μπορούσαν να αντιμετωπιστούν.

Ακόμη, στις χώρες του Ο.Ε.С.Д. 130 εκατ. άνθρωποι σύμφωνα με στοιχεία των ετών 1996-98 ζούσαν στα όρια της φτώχειας (εισόδημα μικρότερο από το 50% του στατιστικού μέσου) και 8 εκατ. άνθρωποι υποσιτίζονταν.

Με βάση τώρα τα στοιχεία του Human Development Report Office (U.N.D.P. 2002),

- (α) το 1999, το εισόδημα του πλουσιότερου 5% του πληθυσμού της γης ήταν ίσο με 114 φορές το εισόδημα του φτωχότερου 5%,
- (β) το 1999, 2,8 δις άνθρωποι ζούσαν με λιγότερο από \$2 την ημέρα. Το ποσοστό του πληθυσμού που ζούσε σε συνθήκες εξαθλίωσης το 1999 ήταν 23% (σύμφωνα με υπολογισμούς, με τους σημερινούς ρυθμούς θα χρειαζόταν 130 χρόνια για την πλήρη αντιμετώπιση της πείνας στον πλανήτη),
- (γ) το 1999, 20 χώρες της Κεντρικής και Υποσαχάριας Αφρικής, (με περισσότερο από το μισό πληθυσμό της ηπείρου) ήταν φτωχότερες σε σχέση με το 1990 (και συνολικά 23 ήταν φτωχότερες σε σχέση με το 1975),
- (δ) σε 81 χώρες με περισσότερο από το 60% του πληθυσμού της γης δεν αναμενόταν να μειωθεί η παιδική θνησιμότητα (για παιδιά ηλικίας μέχρι 5 ετών) κατά τα 2/3 μέχρι το 2015, αποτυγχάνοντας έτσι να εκπληρωθεί ο στόχος που είχε τεθεί από τα Ηνωμένα Έθνη,
- (ε) το 2000, 113 εκατ. παιδιά δεν φοιτούσαν σε σχολεία, από τα οποία το 97% κατοικούσε σε αναπτυσσόμενες χώρες. Το 60% από αυτά ήταν κορίτσια,
- (στ) το 2000, υπήρχαν 854 εκατ. αναλφάβητοι παγκοσμίως, 544 εκατ. από τους οποίους ήταν γυναίκες,
- (ζ) μέχρι τα τέλη του 2000 σχεδόν 22 εκατ. άνθρωποι είχαν πεθάνει από AIDS, 13 εκατ. παιδιά είχαν χάσει τη μητέρα ή και τους δύο γονείς τους από την ασθένεια και πάνω από 40 εκατ. ζούσαν προσβεβλημένοι από τον ιό. Από αυτούς, 90% σε αναπτυσσόμενες χώρες και 75% στην Κεντρική και Υποσαχάρια Αφρική,
- (η) το 1999, το 72% των χρηστών του Internet ζούσε στις χώρες του Ο.Ε.С.Д. στις οποίες αντιστοιχεί το 14% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ 164 εκατ. από αυτούς ζούσαν στις Η.Π.Α.

Τέλος, με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Human Development Report Office (U.N.D.P. 2003), μια εικόνα, ενδεικτική της αποτελεσματικότητας της πολυδιαφημισμένης "βιώσιμης" ή "αιφόρου" ανάπτυξης στον σύγχρονο κόσμο δέκα χρόνια μετά τα ευχολόγια του Ρίο, αλλά και της φύσης και της ποιότητάς της, τεκμηριώνεται επαρκώς από το ότι:

- (α) το 2002, τα 25 εκατομμύρια των πλουσιότερων Αμερικανών είχαν τόσο εισόδημα όσο περίπου τα 2 δισεκατομμύρια φτωχότεροι άνθρωποι στον κόσμο,
- (β) στο τέλος του 20^{ου} αιώνα 1,2 δις άνθρωποι (δηλαδή ένας στους πέντε) προσπαθούσαν να επιβιώσουν με λιγότερο από \$1 την ημέρα και περισσότεροι από τους διπλάσιους, δηλαδή 2,8 δις με λιγότερα από \$2 την ημέρα,
- (γ) τη δεκαετία του '90 το κατά κεφαλήν εισόδημα μειώθηκε σε 54 χώρες του κόσμου ενώ σε 21 χώρες αυξήθηκαν τα ποσοστά του πληθυσμού που ζούσε στα όρια της πείνας,
- (δ) τη δεκαετία του 90, η παιδική θνησιμότητα (αριθμός παιδιών που πεθαίνει πριν την ηλικία των 5) ανέβηκε σε επίπεδα πρωτόγνωρα σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες σε 14 χώρες του κόσμου και σε 34 χώρες το προσδοκώμενο όριο ζωής έχει μειωθεί,
- (ε) το ίδιο χρονικό διάστημα, σε 12 χώρες μειώθηκαν οι εγγραφές μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση,
- (στ) η παιδική θνησιμότητα στις χώρες της Αφρικής το '90 ήταν 20πλάσια από την παιδική θνησιμότητα στις χώρες του Ο.Ε.С.Д. ενώ το 2001 ήταν 25 φορές περισσότερη.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να ορίσουμε ως αξιοβίωτη ολοκληρωμένη ανάπτυξη την διαχρονική πορεία προς την ταυτόχρονα οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική και τεχνική/τεχνολογική ανάπτυξη, η οποία θα τελειάει πάντα σε διαλεκτική αρμονία και με σεβασμό στον άνθρωπο και το "ολικό" του περιβάλλον, φυσικό και πολιτισμικό, μέσα στο οποίο αυτός και οι συλλογικότητές του οφείλουν να εντάσσονται ειρηνικά και δημιουργικά ως αναπόσπαστα μέρη του και όχι ως κυρίαρχοι, ιδιοκτήτες και εκμεταλλευτές του.

Κι αυτή η ανάπτυξη ως σκοπός ταξιδιού του σύγχρονου ανθρώπου στην ιστορία, αυτονοήτως, δεν έχει αντικειμενικά καμιά σχέση με ότι σήμερα φέρεται ως "ανάπτυξη" σύμφωνα με τις σχετικές κυρίαρχες αξίες, επιλογές και πολιτικές της νεοφιλελεύθερης νέας τάξης και τα ζωτικά "στρατηγικά" συμφέροντα της παγκόσμιας στρατιωτικής και οικονομικής ηγεμονικής της δύναμης, των ΗΠΑ, στα οποία -όπως εκφράζονται κυρίως από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τη Διεθνή Τράπεζα- υποτάσσονται τελικά ακόμα και οι υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις και οι υπερεθνικοί τους σχηματισμοί.

Γιατί οι αξίες της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και η αντικειμενικά ηθική φιλοσοφία της δίνουν με αρμονικό τρόπο το ίδιο βάρος διαχρονικά στην οικονομική, την κοινωνική, την πολιτική, την πολιτισμική και την τεχνική/τεχνολογική της συνιστώσα, σε πλανητικό επίπεδο και για κάθε ανθρώπινο ον, ώστε όλες οι συνειδητές και υπεύθυνες δράσεις και τα σχετικά ενεργήματά τους, σε κάθε επίπεδο, εξ ορισμού να σχεδιάζονται, να προγραμματίζονται και να ασκούνται χωρίς να αφήνουν θύματα τα τέσσερα έμπλα των κατοίκων της γης αλλά και το πλανητικό, φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον.